

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Благодарська О.О.

аспірант,

Національний університет державної податкової служби України

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНТРОЛЮЮЧИЙ ОРГАН»

В умовах активного проведення реформування у сфері державного управління, зокрема в процесі ліквідації попередніх та створення нових органів виконавчої влади, особливо актуальною постає проблема законодавчого визначення їхнього статусу, сфери діяльності та розмежування компетенції між такими суб'єктами владних повноважень.

При цьому, ефективне виконання вказаних завдань можливе лише за умови однакового використання понятійного апарату, що застосовуються в нормативно-правових актах для регулювання діяльності державних органів, та відсутності суперечностей між ними. Особливо це стосується такої сфери, як справляння податків, зборів та платежів, оскільки нестабільність економічної ситуації в країні в цілому та фінансова невпевненість платників податків, як ніколи, вимагають чіткої, стабільної та прогнозованої роботи органів Державної фіскальної служби України.

Проте, на практиці виникають певні складнощі, які пов'язані із законодавчим визначенням статусу органів ДФС та їх місця серед інших державних органів, зокрема в контексті використання поняття «контролюючий орган», та які негативно впливають на взаємовідносини із суб'єктами господарювання.

Так, відповідно до пункту 41.1 статті 41 Податкового кодексу України в редакції від 04.07.2013 контролюючими органами є органи доходів і зборів – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізує державну податкову, державну митну політику, забезпечує формування та реалізацію державної політики з адміністрування єдиного внеску, забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні податкового та митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску (далі – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування

та реалізує державну податкову і митну політику), його територіальні органи. У складі контролюючих органів діють підрозділи податкової міліції.

Згідно пункту 41.4 статті 41 Податкового кодексу України інші державні органи не мають права проводити перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, у тому числі на запит правоохоронних органів [1].

Таким чином, контролюючим органом є виключно орган доходів і зборів (державної фіскальної служби, враховуючи проведення реорганізації Міністерства доходів і зборів України та створення його правонаступника Державної фіскальної служби України відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 № 160). В інших законодавчих актах визначення поняття «контролюючий орган» відсутнє.

В той же час, незважаючи на зазначене, термін «контролюючий орган» використовується поза межами податкових правовідносин, при цьому без надання його офіційного визначення, що створює проблеми під час реалізації своїх повноважень державними органами, в т.ч. фіскальної служби.

Так, відповідно до статті 31 Закону України від 16.01.2014 № 719-18 «Про державний бюджет на 2014 рік» в редакції від 31.07.2014 встановлено, що перевірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб – підприємців контролюючими органами (крім Державної фіскальної служби України) здійснюються протягом серпня – грудня 2014 року виключно з дозволу Кабінету Міністрів України або за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки [2].

Аналогічне використання терміну «контролюючий орган» відбувається й в Законі України від 28.12.2014 № 76-19 «Про внесення змін та визначення такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» [3].

Таким чином, можна дійти висновку, що під поняттям «контролюючий орган» законодавець розуміє більш широке коло державних органів, ніж органи державної фіскальної служби, проте не конкретизує які саме.

Звертаючись, до Закону України від 05.04.2007 № 877-16 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», необхідно зазначити, що даний нормативно-правовий документ також не містить визнання «контролюючий орган». В той же час, вживається поняття «державний нагляд (контроль)», як діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування (далі – органи державного нагляду (контролю)) в межах

повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Однак, відповідно до статті 2 дія цього Закону не поширюється на відносини, що виникають під час здійснення заходів: контролю органами державної фіскальної служби; валютного контролю; державного експортного контролю; контролю за дотриманням бюджетного законодавства; банківського нагляду; державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції; державного нагляду за дотриманням вимог ядерної безпеки; державного нагляду (контролю) в галузі цивільної авіації; при проведенні оперативно-розшукової діяльності, дізнання, прокурорського нагляду, досудового слідства і правосуддя; державного архітектурно-будівельного контролю (нагляду); державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення.

Крім того, контроль за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов здійснюється органами ліцензування у встановленому цим Законом порядку з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [4].

Виходячи із викладеного, можна дійти висновку, що поняття «контролюючий орган» та «орган державного нагляду (контролю)» не є тотожними, оскільки перше є більш ширшим по відношенню до другого. Проте, такий висновок не лише не вносить визначеність у розуміння терміну «контролюючий орган», а й навпаки ускладнює процес реалізації повноважень органами виконавчої влади.

Необхідно зазначити, що в науковій думці також не має однастайності з вказаного питання. Зокрема, використовуються такі терміни, як «контролюючий суб'єкт», «контролюючий орган», «орган контролю», які включають в себе різне коло державних органів, що реалізують ті чи інші повноваження в певних сферах правовідносин із суб'єктами господарювання.

Так, наприклад, Л.К. Воронова і М.П. Кучерявенко використовують поняття «контролюючі суб'єкти», під якими розуміються спеціальні державні органи, наділені компетенцією в сфері фінансового контролю [5, с. 55]. У роботах В.А. Бортняка йдеться про контролюючі органи, однак, на його думку, до них необхідно було б віднести, окрім визначених податковим законодавством органів, також й Міністерство внутрішніх справ України; судові органи; органи, які здійснюють реєстрацію актів цивільного стану; органи Державного казначейства; місцевого самоврядування [6, с. 68].

Отже, на нашу думку, чинне законодавство України має нагальну потребу в уніфікації поняття «контролюючий орган», яке б узагальнювало основні його ознаки та сфери діяльності. Також, вважається за доцільним визначення у підзаконному нормативному акті Кабінету Міністрів України вичерпного кола органів державної влади, що відносяться до контролюючих.

Такий підхід дасть можливість, по-перше, встановити чіткі межі реалізації компетенції державних органів та попередити зловживання наданими їм повноваженнями, а, по-друге, запобігти несумлінним суб'єктам господарювання перешкоджанню діяльності контролюючих органів, використовуючи недосконалість діючого законодавства.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.
2. Закон України «Про державний бюджет на 2014 рік» від 16.01.2014 № 719-18 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 9. – Ст. 93.
3. Закон України «Про внесення змін та визначення такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28.12.2014 № 76-19 // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 6. – Ст. 40.
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-16 // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.
5. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право: Учебное пособие для студентов юридических вузов и факультетов. – Харьков: Легас, 2003. – 360 с.
6. Бортняк В.А. Щодо поняття системи органів, які контролюють справляння податків і зборів // Право України. – 2007. – № 10. – С. 67-69.

Ковтун Л.Ю., Нечипорук І.В.

курсанти,

Науковий керівник: Бабич В.Л.

старший викладач,

Національний університет державної податкової служби України

ПРАВОВА ОСНОВА ЗАХИСТУ У РАЗІ ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В РОЗМІРІ, НИЖЧОМУ ВІД УСТАНОВЛЕНОГО ЗАКОНОМ МІНІМУМУ

Згідно зі ст. 43 Конституції України [1] кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Закріплюючи це право,